

Stockholm 2007-10-16

Justitiekanslern
Box 2308
103 17 Stockholm

Bristande rättssäkerhet för utpekade i da Costafallet

För tre veckor sedan, onsdagen den 26 september sammanträffade rättsgenetikern docent Marie Allen med företrädare för Västerortspolisen i Stockholm för att informera om den DNA-undersökning i da Costafallet, som genomförts vid hennes institution på Rudbecklaboratoriet i Uppsala. På eftermiddagen samma dag publicerade TT en artikel, där de ännu sekretessbelagda undersökningsresultaten kortfattat presenterades. På en punkt var uppgifterna i TT-artikeln emellertid felaktiga. Nyheten om utfallet av DNA-studien resulterade i omfattande publicitet och följdes upp i nyhetsbevakningen även följande dag. När Stockholmspolisens presstjänst dag två gick ut med förundersökningsledaren kriminalkommissarie Magnus Sallroths kommentarer till undersökningsresultaten, korrigerades dock inte uppgiften i TT-artikeln. Ett urval av de omnämnda texterna bifogas som information.

Bakgrunden till DNA-studien är följande:

Sex sopsäckar av plast och en frottéhandduk är i praktiken den enda kriminaltekniska länken mellan offer och förövare i da Costafallet. Tre år efter det att Catrine da Costas kvarlevor påträffats sommaren 1984 undersöktes handduken vid Statens Kriminaltekniska Anstalt (SKL) och vid ett brittiskt laboratorium. Avsikten var att få fram DNA-spår bl.a. i en besudling på handduken. Ett tiotal hårstrån togs tillvara. Handduken återfördes till Stockholmspolisens tekniska rotel, där den vid en senare tidpunkt slarvats bort. Enligt uppgift skulle den av misstag ha kastats i samband med en städning i arkivet.

Sjutton år senare, på våren 2004, upptäckte två journalister som höll på med ett examensarbete att teknisk bevisning i da Costafallet låg obearbetad hos SKL. Det visade sig att hårstråna från handduken aldrig hade undersökts, trots att da Costafallet sedan några år på nytt blivit aktuellt hos polisen och trots att det numera var möjligt att få fram viktig DNA-information från hår även när rotdelen saknades.

Publiciteten kring fyndet av det bortglömda bevismaterialet fick polisen att agera. Docent Marie Allen och hennes grupp vid Rudbecklaboratoriet i Uppsala tog hand om hårstråna och påbörjade analysen av mitokondrie-DNA. Ett år senare kunde man fastslå att ett av hårstråna med stor sannolikhet kom från Catrine da Costa och att mitokondrie-DNA även från andra personers hår kunnat analyseras.

Polisen valde så småningom ut sju män som förekommit i utredningen av da Costafallet och som man ansåg vara särskilt intressanta. För fem av dessa fick man fram DNA-material, som fördes över till Rudbecklaboratoriet. Under analysarbetets gång tillkom därefter ytterligare en persons DNA, sedan polisen under 2005 fått in ett tips, som verkade intressant.

Det är matchningen av dessa sex personer mot fynden på handduken som nu – tre år efter det att hårstråna återupptäcktes – har redovisats för polisen.

I gruppen av män ingår inte de två f.d. läkarna Thomas Allgén och Teet Härm, trots att de fortfarande i allmänhetens ögon framstår som de som styckat och troligen också mördat Catrine da Costa. Orsaken är att Västerortspolisen inte längre anser att de haft något med brottet att göra. En liknande ståndpunkt intar också den pensionerade chefsåklagaren Anders Helin, som i en intervju för några år sedan förklarade att han inte skulle ha väckt åtal mot de två männen, om han haft kännedom om de omständigheter som numera kommit i dagen och som talar för deras oskuld.

Thomas Allgén och Teet Härm befinner sig därför i en paradoxal situation. I den utredande och åtalande delen av rättssystemet betraktas de som oskyldiga, medan man däremot i domstolarna anser att de fortfarande ska vara dömda för ett brott, som polisen inte tror att de begått.

Eftersom polisen varit helt inriktad på att gå vidare i förundersökningen och försöka få fast den verkliga gärningsmannen, tvingades Allgén och Härm att själva begära att få bli DNA-testade, så att det kunde fastställas att hårstråna på handduken inte kom från någon av dem. Detta är ett av många uttryck för en bristande omsorg om de båda männens rättssäkerhet, som polisen visat prov på under de mer än tjugo år som brottsutredningen pågått. Inte minst med tanke på de två f.d. läkarnas sociala situation hade det varit naturligt att polisen på eget initiativ hjälpte dem att visa att deras DNA inte förekom på handduken.

Denna anmälan till Justitiekanslern gäller dels den bristande rättssäkerhet, som Allgén och Härm utsatts för, dels brister i uppläggningsdelen av den aktuella DNA-utredningen.

DNA-utredningen

Den felaktiga uppgiften i TT-artikeln om undersökningsresultaten gäller påståendet att en misstänkt slaktare, tidigare dömd för grova våldsbrott, skulle ingå i undersökningen och att DNA-matchningen skulle ha friat denne man.

Så är emellertid inte fallet. Det som egentligen borde ha varit nyheten är i stället att slaktaren saknas i utredningen, trots att polisen kärner till var mannens DNA-prover finns att hämta.

Ett av de spår som funnits med i utredningen av da Costafallet redan från början gäller nämligen den polskfödde slaktaren S.G. född 1927, som tidigare styckat en kvinnokropp, dumpat kroppsdelar i svarta plastsäckar i en container på allmän plats och förvarat resten av kroppen på balkongen till sin hyreslägenhet. Mannen hade senare även brutalt knivmördat två äldre personer för att komma över värdesaker.. Själv förnekade S.G. i förhör, när Catrine da Costas styckade kropp påträffats, att han skulle haft kontakter med prostituerade. Flera prostituerade kvinnor på Malmskillnadsgatan i Stockholm hade dock identifierat honom som sexköpare. Det visade sig också att han kommit med felaktiga alibiuppgifter om sina förehavanden vid tidpunkten för Catrine da Costas försvinnande, att han uttalat sig hatiskt om kvinnor och att han något år tidigare skrivits ut från det mentalsjukhus, där han vårdats efter rättegångarna.

Ett speciellt inslag i styckningen av Catrine da Costas kropp är borttagandet av armarna, som skett på ett sätt som gör det troligt att gärningsmannen haft erfarenhet av djurslakt. Armarna var inte skurna i axelleden, utan borttagna med festsittande skulderblad, varefter nyckelbenet slagits av.

Det bör understrykas att det inte finns några belägg för att S.G. skulle ha haft kontakt med Catrine da Costa eller att han på något annat sätt kunnat knytas till styckningen av hennes

kropp. Ändå är han genom sin i sammanhanget unika profil väl så intressant som någon av de sex andra män, som ingått i undersökningen.

Från Västerortspolisen har uppgivits att man förgäves försökt få fram DNA från S.G. som avled 1987. Detta är förvånande eftersom mannen avled i hjärtinfarkt och obducerades. Vävnadsprover från den avlidne finns arkiverade på Huddinge sjukhus. Västerortspolisen har informerats om var DNA-materialet finns, men man har fortfarande inte begärt att Rudbecklaboratoriet ska utvidga sin undersökning i da Costafallet till att undersöka även denne man.

Under arbetet med en uppdaterad version av min bok om fallet ("Döden är en man", 1999), kontaktade jag i somras den ny tillträdde rotelchefen vid Västerortspolisen, kommissarie Magnus Sallroth. Han har övertagit ansvaret för DNA-undersökningen i ett relativt sent skede och förklarade att han själv inte är särskilt insatt i fallet, utan förlitar sig på sina medarbetares erfarenheter av utredningen. Detta är begripligt, men det som ur rättssäkerhetssynpunkt är oroande var Magnus Sallroths motfrågor, när jag undrade om polisen inte borde låta även S.G. ingå i DNA-utredningen, som vid den här tidpunkten fortfarande var oavslutad.

Sallroth ansåg inte att det fanns någon anledning att för närvarande utvidga undersökningen. Han frågade mig vad jag ansåg att polisen borde göra, om det skulle visa sig att S.G:s DNA hittades på handduken. Mannen kunde ju inte förhöras, han var ju död. Polisen skulle följaktligen aldrig kunna få klarhet i om S.G:s eventuella anknytning till handduken verkligen innebar att han också var gärningsmannen eller om det kanske fanns någon annan förklaring till det eventuella fyndet, menade Sallroth.

Den här inställningen strider enligt min mening mot Polisens ansvar för de två läkarnas berättigade krav på rättssäkerhet. Oavsett om S.G:s DNA skulle visa sig finnas på handduken eller inte, så bör självklart en person med hans kvalifikationer ingå i den grupp av tänkbara förövare, som undersöks. Skulle det vara så att rättsgenetikerna i hans fall fick en träff, får detta naturligtvis i sin tur betydelse för Allgén och Härm i deras kamp för upprättelse.

Det har tagit mer än tre år för polisen att få fram resultat från sex personer i den nu avslutade DNA-undersökningen. Med det tempot finns det risk för att några ytterligare utredningsinsatser inte hinner genomföras innan da Costafallet om ett år och åtta månader passerar preskriptionsgränsen för mord. Efter den tidpunkten lär man inte kunna förvänta sig några ytterligare åtgärder från polisens sida. De båda läkarnas möjligheter att återopa nya resultat från t.ex. DNA-analyser faller bort.

Det är också förvånande att inte Thomas Allgéns dotters DNA ingått i den nu avslutade DNA-undersökningen. I de politiskt betingade kampanjerna mot de två f.d. läkarna har opinionsbildare på vänsterkanten och inom kvinnorörelsen fortsatt att misstänkliggöra dem, även efter det att nya omständigheter kommit i dagen, som starkt talar för deras oskuld. Det är i det här sammanhanget som Thomas Allgéns dotter kommer in i bilden. Det har påståtts att frottéhandduken i själva verket skulle ha kommit från familjen Allgéns bostad och att den kanske legat i dotterns barnvagn, som ju enligt chefsåklagarens scenario funnits med på Rättsläkarstationen, där Catrine da Costas kropp påstods ha styckats.

Att det här scenariot idag ter sig helt osannolikt hindrar inte att engagerade anhängare av den ursprungliga versionen av da Costafallet låtit förstå att dotterns DNA mycket väl kan finnas på handduken. Kanske skyddar polisen rentav i hemlighet läkarna genom att inte undersöka dotterns DNA.

Just ur rättssäkerhetssynpunkt är det därför angeläget att en sådan undersökning verkligen genomförs. Om detta inte sker kommer Thomas Allgén även i fortsättningen kunna misstänkliggöras. Det är allvarliga brister i den ursprungliga mordutredningen som vållat den livsavgörande skada som Thomas Allgén och Teet Härm utsatts för. Västerortspolisen bör därför enligt min mening skaffa in dotterns DNA och låta Rudbecklaboratoriet utreda eventuella samband med fynden på frottéhandduken.

Vidare har en teknisk möjlighet att komma ett steg längre i utredningen av Catrine da Costas död och styckningen av hennes kropp lämnats oprövad. Det kan visa sig möjligt att få fram DNA även från de fragmentariska fingeravtryck, som fortfarande finns på säckarna. Om kriminalteknikernas behandling av säckarna inte skadat DNA-innehållet i avtrycken kan detta i så fall ge ny information om den eller de personer som placerade ut säckarna vid Karlberg och intill Eugeniavägen.

Rättsäkerhetsfrågan

Det finns anledning att sätta in denna anmälan i ett vidare perspektiv genom att beskriva polismyndighetens tidigare agerande mot de två läkarna. Det perspektivet gäller i första hand Stockholmspolisens våldshot och tekniska rotel. Historiken blir av nödvändighet summarisk. Skulle det enligt JK:s bedömning finnas oklarheter i framställningen, ber jag att få möjlighet att motivera och dokumentera de punkter, som kan bli ifrågasatta.

Att omsorg om rättssäkerheten är en huvuduppgift för Polisen framgår redan av Rikspolisstyrelsens informationsmaterial till allmänheten. Där nämns just rättssäkerheten på första plats i beskrivningen av det polisiära uppdraget: ”Polisens uppdrag är att värna om den enskildes rättssäkerhet och rättstrygghet, att förebygga och upptäcka brott och att se till att den som begår brott identifieras och lagförs.”

I da Costafallet har Polisen emellertid handlat i strid med sitt primära uppdrag. Man har systematiskt kränkt de två läkarnas rättssäkerhet och har därigenom ett direktansvar för att de inte fått en rättvis prövning av de anklagelser som riktats mot dem. I det följande ges några exempel.

Gripandet av Teet Härm

Stockholmspolisens intresse för Teet Härm i utredningen av Catrine da Costas död väcktes när han i augusti 1984 angavs av sin f.d. svärfar som skyldig till mord på sin hustru Anne-Catherine två år tidigare. Enligt svärfadern skulle Härm sannolikt också vara gärningsmannen bakom fyndet av Catrine da Costas styckade kropp, som påträffats några veckor tidigare. Svärfadern satte tyngd bakom sina påståenden genom att låta förstå att han själv var knuten till den militära underrättelsetjänsten. I verkligheten beklädde han en blygsam post inom hemvärnet.

När Stockholmspolisen och Solnapolisen (numera Västerortspolisen) gemensamt under de följande månaderna sökte upp prostituerade kvinnor i Stockholms innerstad och visade fotografier på ett antal män, som av olika skäl framstod som intressanta i utredningen, skedde detta under former som medförde betydande risker för felaktiga utpekanden. Efter den f.d. svärfaderns kontakt med mordutredarna hade Teet Härms foto tagits med bland dem som visades upp. Det läckte snart ut till de prostituerade att några av mordutredarna främst misstänkte den unge mannen på bild nummer fyra, d.v.s. Teet Härm. Denne var då var anställd som underläkare vid Statens Rättsläkarstation i Solna. Under den här perioden ringdes också in tips till tidningsredaktioner i Stockholm om att en rättsläkare vid Rättsläkarstationen i Solna var skyldig till mord.

Bland utredarna fanns skilda uppfattningar om värdet av de uppgifter som kommit fram genom kontakterna med gatuprostituerade. De polismän som tillhörde Solnapolisen var av uppfattningen att man fick bedöma de prostituerades uppgifter med försiktighet. Det rörde sig om uppskrämda, ofta narkotika- eller alkoholpåverkade personer som kunde ha tagit intryck av ryktesspridningen. Deras kollegor vid Stockholmspolisens våldshotel däremot ansåg att kvinnornas uppgifter om mannen på bild nummer fyra i huvudsak framstod som tillförlitliga.

Trots att mordutredarna inte lyckades få fram några bevis för att Härm var skyldig vare sig till mord på sin hustru eller styckmord på Catrine da Costa, greps han ändå i början av december 1984 under spektakulära former på sin arbetsplats. Senare samma dag gick den ansvarige spaningschefen ut med information till journalister, som bl.a. fick veta att det var uppgifter från prostituerade, som väckt mordutredarnas intresse för Teet Härm, att han hade iakttagits av polisen, då han plockat upp prostituerade i sin bil, att han tillhörde Catrine da Costas återkommande kunder och att polisen skuggat honom under lång tid innan de till slut slog till.

Inget av dessa graverande påståenden visade sig senare vara med sanningen överensstämmande, men polisens uppgifter resulterade i en omfattande publicitet, som fortsatte under de fem dagar då Teet Härm satt anhållen. Publiciteten medförde att Härms identitet redan några timmar efter gripandet blev känd bland journalister och bland läkare och annan sjukvårdspersonal.

Tidningen Expressen, där Teet Härms f.d. svärmor var anställd, gick omgående ut med uppgifter om att Härm varit en våldsbenägen sexköpare, som hotat en prostituerad med kniv och som misshandlat en annan prostituerad kvinna i ett anfall av plötslig aggressivitet. Inte heller dessa uppgifter hade någon grund i polisutredningen. De speglade däremot den upphetsade ryktesspridning, som enskilda polismäns kontakter med prostituerade hade underblåst. Expressens kriminaljournalister kopplade nu också ihop Härms hustrus död två år tidigare med fyndet av Catrine da Costas styckade kropp och lät den f.d. svärmodern figurera som uppgiftslämnare.

Hade mordutredarna primärt varit intresserade av att höra Härm som misstänkt i en mordutredning, företa husrannsakan i hans bostad, undersöka hans bil o.s.v. hade detta kunnat göras diskret och med ett minimum av publicitet. Eftersom det inte fanns några belägg för att han verkligen skulle vara skyldig till hustruns eller Catrine da Costas död hade ett sådant nertonat gripande varit motiverat.

Att Stockholmspolisen nu i stället valde att skapa en sensationell nyhet av anhållandet berodde på två saker. Man var inom spaningsledningen medveten om att det inte fanns några tillräckliga bevis för Härms förmodade skuld. Anhållandet hade i själva verket framtvungits av att Socialstyrelsen till slut informerats om misstankarna mot Härm och beslutat stänga av honom från fortsatt tjänstgöring vid Rättsläkarstationen i väntan på vad polisutredningen skulle ge för resultat. Mordutredarna beslöt därför att slå till innan den misstänkte kvinnomördaren blev förvarnad och hann undanröja eventuella spår.

Genom att ge publicitet åt anhållandet hoppades polisen få in vittnesuppgifter och annan bevisning, som kunde binda Härm vid hans förmodade gärningar.

Dessutom fanns en annan avsikt. Uppgiftsfrågan från de prostituerade hade medfört att man från Polisens sida inte längre hade något förtroende för Härm som rättsläkare. Eftersom det inte fanns någon hållbar bevisning mot honom, var det emellertid fullt möjligt att han till slut ändå skulle frias från misstanke om brott och tillåtas fortsätta arbeta som tidigare. Genom att förse journalister med de sensationella uppgifterna om honom som prostitutionskund ville man

förhindra att något sådant skulle ske. Skandaliseringen av Teet Härm skulle göra det omöjligt för honom att fortsätta arbeta som rättsläkare.

I just det avseendet visade sig Polisens strategi framgångsrik. Uppgifterna som spreds om Härm i medierna under de dagar i december 1984, då han satt anhållen, medförde en social brännmärkning som skulle göra det omöjligt för honom att i fortsättningen få arbeta som läkare. Däremot resulterade inte publiciteten i några nya uppgifter av intresse för mordutredningen.

Polisens agerande under denna inledande fas innebar en kränkning av Teet Härms rättssäkerhet. Publiciteten och de uppgifter som med polisens hjälp spreds om honom skapade en felaktig bild av hans person och skulle komma att få ödeläggande konsekvenser för den fortsatta utredningen av da Costafallet. Det förhastade gripandet i förening med den information som gavs till journalister skapade också en psykologisk press på mordutredarna att hålla fast vid misstankarna mot just Härm för att visa att de åtgärder man vidtagit trots allt varit riktiga. I fortsättningen inriktades också alla väsentliga utredningsåtgärder på att få fast Teet Härm för mord, medan andra uppslag i da Costautredningen lades åt sidan.

Chefen för Rättsläkarstationen Milan Valverius försökte efter gripandet av Teet Härm förmå polis och åklagare att koppla bort rättsläkaren Jovan Rajs, som svarat för de rättsmedicinska bedömningarna i da Costafallet. Valverius ville att Rajs skulle ersättas med en fristående rättsmedicinsk specialist, helst från något annat skandinaviskt land. Anledningen var inte enbart att Jovan Rajs som nära kollega till Härm och forskningshandledare för denne måste anses vara jävig. Valverius ifrågasatte också Rajs' objektivitet som rättsmedicinskt sakkunnig i ett fall, där Rajs själv riskerade att bli ifrågasatt genom sin nära bindning till polisens huvudmistänkte.

Det följande händelseförloppet skulle visa att Valverius farhågor var välgrundade. Stockholmspolisen valde emellertid att negligera hans varningar. Jovan Rajs, som fruktade att hans egen ställning och framtida karriär kunde skadas av polisens övertygelse om Teet Härms skuld blev snabbt en pådrivande kraft i försöken att få Härm fälld för mord. Rajs förklarade snart också för mordutredarna att hans elev och kollega med all sannolikhet var en seriemördare, som tagit livet av flera kvinnor än Anne-Catherine Härm och Catrine da Costa.

Det var denna olyckliga kombination av bristande objektivitet och ogrundad övertygelse om den misstänktes skuld i förening med omfattande ryktesspridning och läckage till journalister från polisens sida, som i medierna byggde upp en bild av Teet Härm som trolig sexualsadistisk mördare. Detta blev också en förutsättning för den politiskt laddade indignationsstorm, som senare skulle få den rättsliga behandlingen av fallet att kollapsa.

Under våren 1985 lämnade utredarna från Solnapolisen mordutredningen, som i stället fortsatte i Stockholmspolisens regi. Två polismän från Stockholmspolisens våldsrotel gjorde ett nytt försök att få bort Teet Härm för gott från rättsläkarverksamheten. På initiativ av Jovan Rajs anmälde Stockholmspolisen Härm för påstådd oskicklighet till hans arbetsgivare Socialstyrelsen. Inte heller detta försök lyckades emellertid. Efter utredning friades Härm på alla punkter i anmälan.

Senare samma år tog Stockholmspolisen ett nytt initiativ, denna gång för att komma vidare med utredningen av Härms hustrus död. Den ursprungliga förundersökningen som genomförts i direkt anslutning till dödsfallet 1982 hade resulterat i slutsatsen att det rört sig om självmord. När sedan Anne-Catherine Härms far – Härms f.d.svärfar – informerade polisen om sina misstankar, företogs en ny utredning. Omfattande insatser gjordes för att undersöka om Anne-Catherine Härm i själva verket blivit mördad. Inte heller denna gång fick Stockholmspolisens utredare fram några belegg för att ett brott skulle ligga bakom hustruns död.

När denna förundersökning en tredje gång skulle återupptas på hösten 1985, hade Härms sociala situation radikalt förändrats. Efter det förhastade gripandet ett knappt år tidigare och den skandaliserande publiciteten som polisen givit upphov till, hade han varit avstängd från sin arbetsplats Rättsläkarstationen i Solna. Eftersom anklagelserna mot honom från polisens sida fortfarande var obestyrkta fanns det inte någon laglig grund för avskedande. Så länge Härms förordnande löpte uppbar han följaktligen lön från Socialstyrelsen. Detta var emellertid en övergående trygghet. Sverige är ett litet land, Härms estniska namn är ovanligt, kvällspressbilden av honom hade fastnat i det allmänna medvetandet och ryktsespridningen hade inte upphört. Det skulle visa sig att han i praktiken förlorat alla möjligheter att få ett ny anställning - inte enbart som läkare utan som anställd överhuvudtaget.

Vid den tidpunkt på hösten 1985, när förundersökningen av Anne-Catherine Härms död för tredje gången återupptogs, hade Teet Härm just informerats om att hans förordnande vid Rättsläkarstationen i Solna inte skulle förlängas. Han och hans sambo hade nyligen fått barn och hade stora skulder på det hus de skaffat två år tidigare. Efter att på plats ha tvingats genomgå en utförlig rekonstruktion av händelseförloppet den natt, då Härm hittat hustrun död i parets lägenhet på Södermalm i Stockholm och därefter suttit i ett flera timmar långt förhör, återvände Härm och hans sambo till deras bostad i Täby Kyrkby. Efter ett uppträde på kvällen, där Härm av sin sambo anklagades för att ha försatt dem båda i en omöjlig situation, försökte han under natten ta sitt liv. När han hittades och fördes till sjukhus, fick han hjärtstillestånd i ambulansen. De första beskederna från Danderyds sjukhus till Rättsläkarstationens chef Valverius tydde på att Härms liv inte skulle kunna räddas, men till slut lyckades man stabilisera hans tillstånd. När han så småningom återkom till medvetande visade det sig att medicineringen under intensivvårdsbehandlingen slagit ut hans hörsel och att detta var en irreversibel skada.

Utredarna vid Stockholmspolisens våldsrötel tolkade självmordsförsöket som ett belägg för att deras misstankar mot Härm varit befogade. En husrannsakan i parets bostad gjordes omgående. Förhoppningen var att finna ett avskedsbrev, där Härm skulle ha erkänt sig skyldig till det han misstänkts för. Vad polisen i stället hittade var ett testamente tillsammans med Härms handskrivna försäkran att han var oskyldig och offer för ett justitiemord.

Utredningen mot Thomas Allgén

Vid det här laget hade det gått ett och ett halvt år sedan Catrine da Costas kroppsdelar hittades. Stockholmspolisen hade fått ett oväntat tips om en tänkbar medbrotsling till Härm. Läkaren Thomas Allgéns f.d. hustru, som inte haft någon framgång med att få sin man åtalad för påstått incestbrott, hade på nytt vänt sig till polisen och berättat att parets snart treåriga dotter sagt saker till sin mamma, som tydde på att pappan Thomas tillsammans med en annan man, som kanske hette Tet eller Pet hade styckat en kvinna. Sedan Allgéns f.d. hustru gång på gång kontaktat polisen och vid varje tillfälle vidareutvecklat sina uppgifter om vad barnet skulle ha anförtrott henne, beslöt polisen att låta några sakkunniga utreda om mammans uppgifter kunde antas vara tillförlitliga.

I stället för att anlita kvalificerad expertis inom vuxenpsykiatri (med tanke på mammans mycket aktiva roll) och inom barnpsykiatri, valde polis och åklagare att uppdra åt en jämförelsevis oerfaren yngre barnpsykiatriker och en i sammanhanget föga meriterad barnpsykolog att utreda denna komplicerade frågeställning. De båda utredarnas främsta merit var att de något halvår tidigare deltagit i utredningen beträffande misstänkt incest från pappans sida mot dottern. Det hade aldrig kunnat styrkas att mammans misstankar mot sin f.d. man varit befogade, men såväl barnpsykiatrikern som barnpsykologen hade trots detta bevarat en misstänksam attityd mot

barnets pappa. Barnpsykiatrikern ansåg för sin del att Thomas Allgén (trots att det inte funnits något i sak att anklaga honom för) ändå borde genomgå en vuxenpsykiatrisk undersökning.

Polisens val av dessa båda inte särskilt kvalificerade utredare skulle visa sig få ödesdigra konsekvenser för båda läkarnas rättssäkerhet. När Allgén och Härm närmare två år senare på hösten 1987 anhölls och häktades misstänkta för mord på Catrine da Costa skedde detta enbart på det svaga underlag, som utgjordes av sakkunnigutlåtanden, som tillkommit på polisens uppdrag. Idag ifrågasätts allmänt såväl rättsläkaren Jovan Rajs rättsmedicinska utlåtanden i fallet som barnpsykiatrikern Frank Lindblads och barnpsykologen Margaretha Erixons slutsatser beträffande barnets påstådda uppgifter.

Ännu en gång skulle man på hösten 1987 – tre år efter det första gripandet av Teet Härm - inom Stockholmspolisens använda sig av sina journalistkontakter för att ge offentlighet åt den sekretessbelagda förundersökningen. När Teet Härm greps i sin bostad några veckor efter det att Thomas Allgén i tysthet häktats misstänkt för mord, hade kvällstidningen Expressen tipsats om tillslaget och väntade med en fotograf och en reporter utanför Härms bostad. Samtidigt läcktes även det barnpsykiatriska utlåtandet till Expressen, som nu slog upp den sensationella historia, som i medierna kom att kallas ”Barnets Berättelse”. Nyheten att två läkare nu till sist kunnat gripas av polis och att barnpsykiatrisk expertis lyckats få den ene läkarens dotter att berätta om styckningen av en kvinnas kropp övertygade allmänheten om de två läkarnas skuld. Det var tydligt att det rörde sig om två psykiskt avvikande våldsmän.

Det fanns inom Stockholmspolisens våldsrörelse ett missnöje med att chefsåklagare Anders Helin inte visat sig beredd att använda de prostituerade kvinnornas vittnesmål från 1984 i en eventuell rättegång. Det bör ha stått klart för de ansvariga polismännen att bevisningen mot Allgén och Härm – d.v.s. sakkunnigutlåtandena - i verkligheten var svag och att det var fullt möjligt att åklagaren i slutändan inte skulle anse att det fanns tillräckligt underlag för att väcka åtal. Med all sannolikhet var det sådana överväganden från de ansvariga polismännens sida som resulterade i läckaget av sekretessbelagda uppgifter till medierna. Den uppjagade publiciteten kring da Costafallet och Barnets Berättelse fick ur polisens synpunkt två goda effekter. Trycket på åklagaren att låta mordåtalet prövas i domstol ökade. Dessutom började nu vittnen att höra av sig med uppgifter om det tre år gamla fallet.

Den kriminaltekniska utredningen

Sex sopsäckar av svart plast, i vilka kroppsdelarna påträffats samt en frottéhandduk, som legat nära plastsäckarna vid den första fyndplatsen i Karlbergsområdet, tillvaratogs i juli och augusti 1984. På plastsäckarnas yta fanns fragmentariska fingeravtryck, som polisen 1985 utan framgång låtit undersöka vid ett brittiskt laboratorium. Nu drygt två år senare, på hösten 1987, gjordes ett försök att DNA-testa spårsom funnits på den tillvaratagna handduken (hårstrån och en besudling av okänt slag). Även i detta fall konsulterades brittisk expertis, men den teknik som fanns vid den här tidpunkten var ännu inte tillräckligt avancerad för att föra utredningen vidare.

Vid Stockholmspolisens tekniska rotel rengjorde man nu de sex plastsäckarna med lösningsmedel för att undersöka hur tillverkningsspåren i plastmaterialet såg ut. Undersökningen visade i vilken ordning säckarna suttit på den ursprungliga rullen och avslöjade att säckarna nummer två och tre aldrig påträffats. Samtidigt medförde rengöringen av säckarna att dagens betydligt mer avancerade teknik för fingeravtrycksundersökningar tydligen inte

längre går att tillämpa. Det finns annars numera möjlighet att identifiera även fragmentariska avtryck på plastmaterial, som hunnit bli flera decennier gamla.

Inte heller de kriminaltekniska undersökningarna 1987 ledde till något resultat, som styrkte misstankarna mot Allgén och Härm. Frottéhandduken som undersökts vid det brittiska laboratoriet och vid Statens kriminaltekniska laboratorium återlämnades till Stockholmspolisens tekniska rotel, där den slarvades bort. Även de rengjorda plastsäckarna tycks i efterhand ha hanterats på ett vårdslöst sätt. De är inte längre sex till antalet, utan sju. Det är oklart varifrån den sjunde säcken kommit. Och det tycks också vara oklart vilka avtryck som under årens lopp avsatts av polisfingrar och vilka som utgör de ursprungliga spåren från de(n) person(er) som placerat ut säckarna.

Dåvarande chefen för Stockholmspolisens tekniska rotel kommissarie Wincent Lange gjorde 1987 på egen hand ett försök att fastställa vilken typ av verktyg som använts vid styckningen av Catrine da Costas kropp. Enligt Lange skulle vissa skador på skelettdelar visa att en speciell kniv av ett slag som används av rättsläkare kommit till användning. Langes utredning skulle dock senare avfärdas som närmast amatörmässig av de experter vid SKL och Statens rättsläkarstation i Lund, som eftergranskade hans fynd.

Vittnesförhören

Den bristande professionalism, som redan från början karakteriserade da Costautredningen, skulle komma att prägla mordutredningen även fortsättningsvis. Bland de vittnen som i publicitetens spår på senhösten 1987 hörde av sig till polisen, fanns även ett gift par, som drev en fotohandel i Solna Centrum. De påstod sig ha sett bilder av en styckad kropp på en filmrulle inlämnad av en mystisk kund sommaren 1984.

Vid Stockholmspolisens våldsrötel genomfördes nu en serie vittneskonfrontationer med paret, där de ansvariga förhørsledarna på varje punkt bröt mot de regler som är till för att säkerställa misstänkta rättssäkerhet. Med bistånd av de mordutredare, som arrangerade vittneskonfrontationerna, lyckades fotohandlarhustrun till slut peka ut Thomas Allgén som den mystiske kunden med styckningsbilderna.

En äldre dam som brukade valla sin hund på Karolinska institutets område kontaktade polisen för att berätta att hon tre och ett halvt år tidigare sett två yngre män med ett barn i en barnvagn gå in i en byggnad en bit ifrån Rättsläkarstationen. Kallad till polisen någon dag efter det att allmänheten i rättssalen kunnat studera de två misstänkta utseende, pekade den äldre damen utan någon större tvekan ut Allgén och Härm som dessa båda män. Någon advokat fanns inte närvarande vid denna vittneskonfrontation. Inte heller dokumenterades utpekandet genom bandupptagning.

En kvinnlig f.d. tunnelbanepolis avslöjade att hon fyra år tidigare tillsammans med en poliskollega sett Teet Härm tillsammans med Catrineda Costa på tunnelbanan. Detta var första gången någon kunnat vittna om att det fanns en kontakt mellan Härm och da Costa, varför den kvinnliga polisens vittnesmål beskrevs som ett genombrott i utredningen. Samma kvinnliga polis berättade senare också att hon redan 1981 fått höra av poliskollegor att Härm var känd som stamkund hos prostituerade, att hon själv råkat se de svarta plastsäckarna som innehöll Catrine da Costas kroppsdelar bara någon dag innan de påträffades av en polispiket och att hon dessutom sett Catrine da Costa själv kort tid dessförinnan. Inget av dessa påståenden ter sig numera trovärdigt.

Gemensamt för dessa vittnesuppgifter (och även för andra, som successivt tillkom) är att de aldrig på allvar problematiserades av polisen. Det fanns betydande osäkerheter i samtliga vittnesuppgifter, men dessa osäkerheter försvann på vägen till rättsalen. Samtidigt gavs vittnesuppgifttema genom publiciteten i medierna en skenbart ökad trovärdighet, redan innan vittnena framträtt inför rätta.

Polisutredningens uppläggning

Den bristande professionalismen och likgiltigheten för de två läkarnas rättssäkerhet avspeglas också i organiserandet av polisens arbete. De utredare från Stockholmspolisens våldshotell, som från början varit inkopplade på fallet och som arbetat med utredningen under de kritiska två första åren, togs bort från utredningen 1986 efter mordet på Olof Palme. De ersattes först ett år senare av en polisman helt utan erfarenhet av mordutredningar och utan förkunskaper om fallet. Några månader senare fick denne polisman förstärkning av några kollegor från våldshotellet. Inte heller dessa hade kunskaper om fallet, men däremot en stark övertygelse om att Allgén och Härm var skyldiga.

De nya utredarnas okunnighet om fakta i målet var förklaringen till att chefsåklagare Helin efter det att rättegången mot läkarna börjat i Stockholms tingsrätt 1988 blev tvungen att ändra sin gärningsbeskrivning på väsentliga punkter. Den nya versionen gav anledning att ifrågasätta om tiden verkligen medgav att det påstådda händelseförloppet överhuvudtaget ägt rum.

Vid sidan av de journalistkontakter, som polisen haft under utredningens gång tillkom under hösten 1987 även en kontakt mellan kriminalkommissarie Inge Reneborg – den polisman som i december 1984 försett journalisterna med påstådda uppgifter om Teet Härms kontakter med Catrine da Costa och andra prostituerade – och feministen och prostitutionsdebattören Hanna Olsson. Olsson fick genom Reneborgs försorg inblick i de uppgifter om Härm som polisens samlat in bland prostituerade.

Prostitution som uttryck för kvinnoförtryck blev en viktig ideologisk frågeställning för den kvinnopolitiska opinionsbildningen under 1980-talet. Brottmålet mot de två läkarna i da Costafallet skulle visa sig bli användbart som pilotfall för den svenska kvinnorörelsen och kom därigenom att successivt få en allt starkare politisk laddning. Att fallet var polisiärt misskött redan från början var knappast känt utanför kretsen av mordutredare, åklagare och rättsläkare. Ingenting hade ännu gjorts för att korrigera de misstag som begåtts. Det skulle dröja till slutet av den första rättegången, innan rättsläkaren Rajs slutsatser i obduktionsutlåtandet avfärdades av Socialstyrelsens rättsliga råd. Ytterligare tid hann gå innan kriminalteknikern Langes undersökning av styckningsverktyg underkändes av expertis från SKL och Rättsläkarstationen i Lund. Först tre år efter rättegångarna i Stockholms Tingsrätt granskades barnpsykiatrikern Lindblads och barnpsykologen Erixons utredning av ”Barnets Berättelse” av två vittnespsykologer, som helt tog avstånd från utredningens uppläggning och slutsatser.

Det var i samband med att Rättsliga rådet underkände rättsläkaren Jovan Rajs utlåtande i da Costafallet som prostitutionsdebattören Hanna Olsson ringde upp chefsåklagare Anders Helin. Olsson frågade Helin varför han inte låtit prostituerade framträda i rättsalen och vittna mot Teet Härm. Helin förklarade att inga av de uppgifter som kommit fram i polisens kontakter med prostituerade hade kunnat knyta någon av läkarna till den döda kvinnan. Deras uppgifter saknade därför bevisvärde. En tid senare ringde en prostituerad narkoman vid namn Marianne Seppälä upp Helin och förklarade att hon i dagböcker från 1983 och 1984 hade antecknat vad Catrine da Costa berättat om två läkare som varit hennes kunder och som i ett litet barns närvaro haft perverterade sexuella övningar med henne och med varandra.

Helin lät några polismän besöka Seppälä i hennes tillfälliga bostad, där hon detaljerat redogjorde för innehållet i sina dagböcker, som hon emellertid ännu inte lyckats hitta. Så snart hon återfunnit dagböckerna skulle hon överlämna dem till polisen, förklarade hon. En tid senare meddelade Seppälä att dagböckerna påträffats och att polisen kunde ta hand om dem och visa upp dem för chefsåklagaren.

Vad de inblandade polismännen vid Stockholmspolisens inte kände till var att Mariame Seppälä och hennes syster kontaktat Solnapolisen redan fyra år tidigare, så snart den styckade kvinnokroppen identifierats och Catrine da Costas namn offentliggjorts. Den historia som Seppälä då berättade för den uppringde polismannen i Solna stämde dåligt med de påståenden hon nu 1988 förmedlade till polis och åklagare. Det borde ha varit en självklarhet att de framvisade dagböckerna undersöktes vid SKL. Så skedde emellertid inte. Allt talar för att anteckningarna om da Costas påstådda kontakter med två läkare och den ene läkarens lilla dotter i själva verket är skrivna långt senare och att de är tillkomna för att framställa Thomas Allgén och Teet Härm som skyldiga till mord på Catrine da Costa.

Som bekant slutade tingsrättens befattning med målet mot de två läkarna i en skenbart friande dom. Opinionstrycket och den hets mot läkarna som förekom i medierna fick emellertid tingsrätten att i domskälen påstå att läkarna överbevisats om att hastyckat Catrine da Costas kropp, ett brott som redan hunnit preskriberas och som de därför inte kunde straffas för. Enligt rättsordförande Carl-Anton Spak skulle det skuldbeläggande påståendet i domskälen (som ju inte kunde överprövas i en högre instans) vara att betrakta som ”konsumentupplysning”. För allmänhet och medier bekräftade tingsrättens påstående om styckningen att läkarna i själva verket var skyldiga, men inte hade kunnat dömas på grund av tingsrättens överdrivna respekt för deras rättssäkerhet.

Styckningspåståendet i tingsrättsdomen gjorde det möjligt för Socialstyrelsen att begära hos HSAN att läkarnas legitimationer skulle återkallas, vilket också blev det beslut som nämndens majoritet fattade. Ordförande och en av ledamöterna, båda jurister, reserverades sig mot beslutet. Läkarna överklagade till kammarrätten, som först gav dem legitimationerna åter. På uppmaning av regeringsrätten omprövade emellertid kammarrätten sitt beslut. Den här gången gick man i stället på Socialstyrelsens linje och återkallade legitimationerna.

Under den period, då läkarnas ärende behandlades i förvaltningsdomstolarna, försågs journalister genom Stockholmspolisens försorg med uppgifter om att man nu startat en förundersökning av misstänkta seriemord på flera kvinnor. Det framgick av publiciteten att den huvudmisstänkte var Teet Härm. Det var alltså rättsläkaren Jovan Rajs ursprungliga spekulationer, som nu lanserades som ett nytt spår i medierna.

När kammarrätten till slut återkallat läkarlegitimationerna och regeringsrätten i början av 1992 vägrat läkarna prövningstillstånd, upphörde också läckaget av uppgifter i da Costafallet till medierna. Det skulle dröja fram till början av 1999 innan da Costafallet på nytt blev aktuellt genom de uppgifter som redovisades i min bok ”Döden är en man”. Dessa uppgifter i förening med ett tips till Solnapolisen om ett påstått fynd av en plånbok tillhörig Catrine da Costa resulterade i en ny förundersökning i Västerortspolisens regi, den här gången med utgångspunkten att de två läkarna inte längre kunde anses skyldiga till vare sig mord eller styckning.

På initiativ av Teet Härm begärde en advokat under 2002 att få möjlighet att låta SKL genomföra en ny undersökning av fingeravtrycken med hjälp av dagens avancerade teknik. Genom Västerortspolisens försorg transporterades säckarna (numera sju till antalet) till SKL i Linköping. Resultatet av undersökningen översändes så småningom till Rikspolisstyrelsens

fingeravtrycksenhet för identifiering. Enligt beskedet till advokaten från fingeravtrycksenheten gick avtrycken inte att identifiera. På telefon skulle handläggaren dock ha uppgivit att inget av de undersökta avtrycken kom från någon av läkarna. Advokaten begärde att få detta bekräftat skriftligen, något som handläggaren skulle ha nekat att medverka till. Enligt den anmälan till JK som advokaten senare ingav skulle den ansvarige polismannen ha sagt att ett sådant intyg inte kunde utfärdas, eftersom advokaten i så fall skulle kunna missbruka utlåtandet.

När denna anmälan utreddes av JK (dnr 680-05-21) framgår det av en tjänsteanteckning daterad 2005-02-08 att handläggaren hos JK talade med rotelchefen Jan Kullström om ärendet och att denne då bekräftade att de två läkarna kunnat uteslutas.

Handläggaren antecknade: ”RPS skriver ut ’negativa’ intyg, d.v.s. av innebörd att fingeravtryck *inte* (kursiverat i originalet) härrör från en viss person, bara om slutsatsen är helt säker. Det var den i och för sig i det här fallet. Jan Kullström ändrar sig sedan och säger att RPS aldrig skriver ut s.k. negativa intyg.”

Det förefaller alltså som om polismyndigheten i det här fallet velat undanhålla information, som skulle kunna tyda på att läkarna inte haft någon befattning med säckarna.

Systematisk kränkning av Allgéns och Härms rättssäkerhet

Det finns enligt min mening flera skäl till att Justitiekanslern bör granskas hur polisen skött sitt uppdrag att ”värna den enskildes rättssäkerhet” beträffande Thomas Allgén och Teet Härm. I praktiken har dessa båda utsatts för ett systematiskt misstänkliggörande från polisens sida, vars enda syfte varit att till slut lyckas få dem båda fällda för mord. Alternativa spår har negligerats. De kriminaltekniska fynden har behandlats på ett sätt som försvårat sökandet efter den eller de som styckat Catrine da Costas kropp och möjligen också bragt henne om livet.

I JK:s rapport ”Felaktigt dömda” analyseras elva rättsfall, där personer som ursprungligen dömts till långvariga fängelsestraff till slut lyckats få sina domar omprövade och därigenom blivit frikända. Utredarna fann ett antal gemensamma faktorer bakom de felaktiga domsluten. Till dessa hörde bristfälliga förundersökningar, vaga gärningsbeskrivningar och domslut som grundats på ofullständigt underlag och på spekulativa bedömningar. Oprofessionella sakkunniga och bristande förmåga till bevisvärdering från domstolarnas sida var andra typiska orsaker till felaktiga domar.

Utredningsgruppen bakom JK:s rättssäkerhetsprojekt diskuterade inledningsvis möjligheten att ta med även da Costafallet i sin granskning. Tyvärr stupade detta på att gruppen enligt sina direktiv enbart skulle granska sådana fall, där dömda helt frikänts efter resning. Hade utredarna granskat da Costafallet på samma grundliga sätt som man sedan genomlyste de elva redovisade fallen, hade man kunnat konstatera att samtliga de brister som redovisas i rapporten också föreligger i detta fall.

Det är av det skälet som denna anmälan gjorts så pass utförlig. Min förhoppning är att den ska föranleda en granskning av rättssäkerhetsaspekterna på polismyndighetens utredning av da Costafallet från Justitiekanslerns sida utifrån samma helhetssyn som vid genomgången av de elva resningsfallen.

Polisen har konsekvent och under lång tid försummat att respektera Teet Härms och Thomas Allgéns rättssäkerhet. Mordutredarna bestämde sig tidigt på intuitiva grunder och utan någon bevisning för att de två läkarna var skyldiga till mord. Den kriminaltekniska hanteringen av bevismaterial har medfört att möjligheterna att binda någon vid brottet minskat väsentligt. I

valet av sakkunniga tog polis och åklagare ingen hänsyn till några objektivitetskrav. Valet av förment expertis dikterades av subjektiva bedömningar och personliga relationer. Förhör och vittneskonfrontationer styrdes helt av ambitionen att få fast två misstänkta. Några försök att problematisera och ifrågasätta de uppgifter som tjänstvilliga vittnen tillhandahöll gjordes aldrig.

Detta borde vara tillräckligt för att man skulle kunna avfärda polisutredningen mot Allgén och Härm som tendentiös, oprofessionell och rättsvidrig. Ändå har sannolikt den allvarligaste kränkningen av de två läkarnas rättssäkerhet varit polisens systematiska läckage av tendentiös information till journalister. Genom att använda sig av de kanaler som finns mellan polis och massmedieredaktioner spreds valda uppgifter ur utredningen till journalister. På redaktionerna skapades en mediebild av Allgén och Härm som två psykiskt sjuka våldsbrottslingar. Detta är den bild som många människor ännu idag har av dem. En i sammanhanget ökad tidning som Expressen kunde genom sina försänkningar inom polisen ge en skenbar legitimitet åt beskrivningar av Teet Härm som våldsbesatt sexkund och av Thomas Allgén som incestförövare och medbrottsling vid ett bestialiskt brott. Mediebilden övertogs sedan av den upprörda kvinnopolitiska opinion, som växte fram kring da Costafallet och kom därigenom att framstå som etablerad sanning.

Detta har fått som konsekvens att även om den verkliga gärningsmannen av en slump skulle identifieras och kunna bindas till brottet, så skulle avslöjandet ändå inte räcka för att ge Teet Härm och Thomas Allgén social upprättelse. Detta blir uppenbart när man tar del av flödet av kommentarer om da Costafallet på chatsidor och bloggar på Internet. Den skenbild av dessa båda personer som polisen möjliggjorde genom sina kontakter med journalister och kvinnopolitiska aktörer har utplånat den ursprungliga bilden av dem. De har berövats den respekt och den sociala hänsyn, som varje medborgare i ett rättssamhälle bör kunna kräva.

Det kan inte vara förenligt med rättsstatens principer att två människor utsätts för en sådan behandling från rättsväsendets sida, utan att staten medverkar till att de ges upprättelse så långt detta är praktiskt möjligt. För att en sådan insats ska kunna komma till stånd har Justitiekanslem enligt min mening ett avgörande ansvar.

Per Lindeberg

Bilagor:

TT-artikel 2007-09-26 ("Nytt DNA-spår i da Costa-utredning")

Polisens pressmeddelande 2007-09-27 ("DNA-analys i Da Costa-utredningen")

DN/TT-artikel 2007-09-27 ("Ny man utreds i styckmordsmål")

Nytt DNA-spår i da Costa-utredning

Stockholm. Västerortspolisens har låtit DNA-testa sex personer i jakten på Catrine da Costas mördare.

Fem kan helt uteslutas. För den sjätte finns en mycket svag matchning, enligt uppgifter till TT.

Västerortspolisens utredare kämpar mot klockan. Om knappt två år är mordet på 27-åriga Catrine da Costa preskriberat. Då går hennes mördare – om han fortfarande är i livet – fri.

Klockan 10.30 på onsdagen hölls ett möte på polishuset i Solna där resultatet av den senaste DNA-analysen presenterades av Marie Allen, vid institutionen för genetik och patologi på Uppsala universitet.

Av de sex testade männen är två helt nya i den 23 år gamla polisutredningen, däribland den man fått en svag träff på.

– Matchningen är jättesvag och vi kommer möjligen att göra någon kontroll, säger kriminalkommissarie Anders Burén, som tidigare lett polisutredningen. Resultatet är ytterligare ett bakslag för utredningen. Trots den svaga matchningen går Burén så långt som att kalla den aktuella personen ”helt ointressant”.

Styckat kroppen

Under de drygt två decennier som mordutredningen pågått har polisens intresse kretsat kring en handfull män.

Två läkare – i medier benämnda allmänläkaren och obducenten – har varit huvudmisstänkta. Vid tiden för mordet var de 30 respektive 34 år gamla. De friades från misstanke om mord och är numer avskrivna från misstankar, enligt Västerortspolisens. Läkarna har dock enligt dom i kammarrätten styckat den döda kvinnans kropp, vilket ledde till att de 1991 berövades sina läkarlegitimationer. Läkarna har förgäves sökt resning ett stort antal gånger.

De sex män som nu fått sitt DNA testat har polisen bedömt som intressanta för mordutredningen.

Sista iakttagelsen

Bland dem finns en styckmordsdömd slaktare i Södertälje och en arkitekt från Östermalm. Den senare gjorde den sista kända iakttagelsen av da Costa i livet. Båda är döda i dag.

Även en i dag 58-årig man, i medier kallad Solnamannen, har testats. Han satt under några dagar 1999 anhållen som misstänkt för mordet, men släpptes senare.

De två nya personer som förts in i utredningen har inte figurerat tidigare.

– De kom in via lösa tips och sådana är ju inte värda så mycket efter 23 år. De har ingen känd koppling till da Costa, men var underliga figurer i sitt levnadssätt, säger Burén.

Svarta sopsäckar

Sommaren 1984 påträffades Catrine da Costa styckad i Solna. Några decimeter

från de svarta sopsäckar som innehöll hennes kvarlevor påträffades en blå frottéhandduk. På denna fann kriminaltekniker hårstrån från da Costa och ytterligare personer.

På den tiden var tekniken inte tillräckligt utvecklad för att göra en analys av mitokondrie-DNA. Nu är sådan analys möjlig och de sex mäns DNA har jämförts mot hårstråna.

För två år sedan lämnade allmänläkaren och obducenten på eget initiativ in hårstrån som DNA-testades och jämfördes med hårstråna på handduken.

Analysen visade att dessa inte kom från någon av dem.

Kriminalkommissarie Magnus Sallrot, som leder polisutredningen, ville på onsdagen inte kommentera resultatet och betydelsen av DNA-undersökningen.

Ewa Turesson/TT Robert Holender/TT TT

Polismyndigheten i Stockholms län Pressmeddelande

Stockholm 27 september 2007

Presstalesman Ulf Göransson
+46 8 401 0054

DNA - analys i Da Costa - utredningen

Sommaren 2004 återupptogs förundersökningen kring Catrin Da Costa, vars kropp anträffades styckad i Solna 1984. Orsaken till detta var att en handduk, som anträffats i anslutning till kroppen kunde knytas till offret.. På handduken fanns tio hårstrån som därefter överlämnades för analys av mitokondrie-DNA. Möjligheten till DNA-analys fanns inte 1984.

Docent Marie Allen, Inst. för Genetik och Patologi vid Uppsala Universitet har utfört undersökningen och avgett yttrande till Polismyndigheten i Stockholm, Västerorts polismästardistrikt.

-Yttrandet från Universitetet har inte lett förundersökningen framåt, säger kriminalkommissarie Magnus Sallrot. Resultatet innebär dock att ytterligare några utredningsåtgärder kommer att vidtas.

I förundersökningen finns personer vars DNA analyserats och jämförts av Universitetet.

Flera av jämförelserna har kunnat utesluta samband med hårstråna men i ett fall finns en träff. Träffen är dock så svag att den ensamt inte kan peka ut en person som kan kopplas till de analyserade hårstråna.

Redan tidigare (2005) har analysen av hårstråna kunnat utesluta de två män som förekommit i utredningen tidigare.

Frågor kring analys av mitokondrie-DNA hänvisas till docent Marie Allen, Inst. för Genetik och Patologi, Uppsala Universitet, tel 018 - 471 4803

Frågor till Polismyndigheten besvaras av Mats Eriksson, Västerort tel 08 - 401 3293